

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Economia i Empresa

Memòria del Treball de Fi de Grau

Mesures preventives contra el frau fiscal: Informació i Assistència al contribuent.

Maria Antònia Cifre Calafat

Grau d' Administració d'Empreses

Any acadèmic 2013-14

DNI de l'alumne: 41572964G

Treball tutelat per Maria Antònia Truyols Martí

Departament d 'Economia Aplicada

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

L'autor no autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	3
Gràfic 1. Frau fiscal a Espanya Any 2011	4
2. OBJECTIUS.....	6
3. MESURES PREVENTIVES	7
3.1. AGÈNCIA TRIBUTÀRIA (AEAT).....	7
3.1.1 CARTA DE SERVEIS DE L'AGÈNCIA TRIBUTÀRIA	9
3.2 AGÈNCIA TRIBUTÀRIA DE LES ILLES BALEARS (ATIB).....	10
3.2.1 INFORMACIÓ I ASSISTÈNCIA AL CONTRIBUENT	11
4. EVOLUCIÓ DE LES MESURES DE PREVENCIÓ.....	12
4.1 CARTES INFORMATIVES ENVIADES	13
Gràfic 2. Evolució de les Cartes Enviades	14
4.2 ACCESSOS AL PROGRAMA INFORMA	15
Gràfic 3. Evolució Programa Informa.....	16
4.3 LES TRUCADES DE TELÈFON D'INFORMACIÓ	17
Gràfic 4. Evolució de les trucades al telèfon	18
4.4 ENTRADES A LA PÀGINA WEB D'INTERNET (WWW.AEAT.ES).....	20
Gràfic 5. Evolució de les trucades al telèfon d'informació	20
4.5 PROGRAMES INFORMÀTICS D'AJUDA.....	22
Gràfic 6. Evolució de l'ús del programa "PADRE"	22
4.6 SERVEI D'ENVIAMENT DE DADES FISCALS I DE L'ESBORRANY DE DECLARACIÓ	24
Gràfic 7. Evolució de les dades fiscals i Esborrany de Declaració	26
Gràfic 8. Resultats de les actuacions de prevenció i control.....	28
4.7 IMPOST SOBRE SUCCESSIONS I DONACIONS	27
5. CONCLUSIONS	27
6. COMENTARIS.....	28
7. REFERÈNCIES	30
ANNEX I	31
ANNEX II	32

1. INTRODUCCIÓ

El treball que es presenta a continuació, és un resum de les mesures que l'Agència Tributària Estatal duu a terme per a reduir i minimitzar el frau fiscal; s'ha recopilat un seguit d'informació i dades de les mesures de prevenció detallades en les memòries de l' Agència Tributària. A través d'aquestes dades s'han anat elaborant una sèrie de gràfics juntament amb les taules on apareixen els valors i les variacions per a comparar un any respecte a un altre, amb la intenció d'estudiar l'evolució de les mesures que l' AEAT ha anat aplicant i, s'ha intentat mirar si es segueix un patró que es pugui explicar.

En primer lloc, cal esmentar la importància que tenen aquestes mesures en la nostra societat, ja que com es sap el frau fiscal distorsiona l'activitat dels diferents agents socials i, condiona d'alguna manera la qualitat dels serveis públics i les prestacions socials com bé exposa el Pla de Prevenció Fiscal. Fent esment a aquesta darrera frase, es cita "L' evasió és un fenomen universal allà on existeix un règim de llibertats i l'oportunitat d'evadir" (Fernández Caínzos, 2006).

En l'any 2010, el Ministeri d' Hisenda, estimà el frau fiscal a Espanya en torn a un 23 % del PIB (encara que com és ben sabut és una dada difícil de calcular i quantificar), superant la mitjana europea. Les dades del frau i de l'evasió fiscal a Espanya són excessivament altes. Segons diversos especialistes (Sindicat de Tècnics d' Hisenda i la Universitat Rovira i Virgili) el frau a Espanya durant la crisi ha augmentat set punts percentuals, del 18 % del PIB durant el 2008 al 25,6 %.

Segons Allingham i Sandmo (Allingham i Sandmo, 1972) a l'hora d'estudiar les causes del frau fiscal, les investigacions es centren en tres aspectes fonamentals: Els tipus impositius, les sancions esperades i les percepcions dels contribuents al respecte. Les pujades d'impostos sense control tributari i els casos de corrupció política i empresarial són elements que expliquen a la perfecció el perquè del frau

fiscal, la complexitat del sistema fiscal dissuadeix del pagament d'impostos, alhora que desanima la inversió.

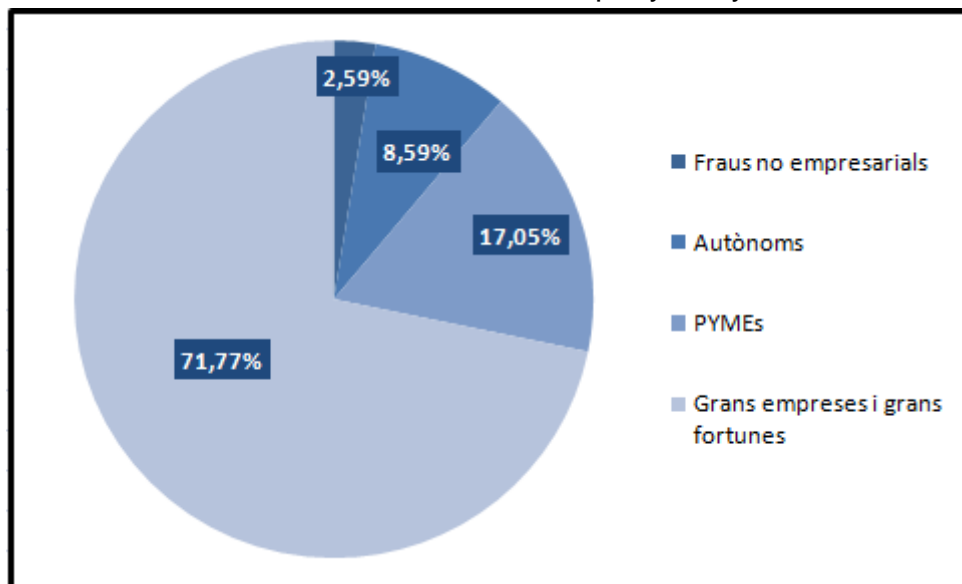
Per què es coneix que hi ha frau fiscal a Espanya encara que sigui una mesura difícilment quantificable?

Com s'ha comentat anteriorment les operacions amb doblers "negres" són una part normal de les transaccions diàries a Espanya i, això és fàcil saber-ho per quatre raons:

- La gran quantitat de doblers líquids que existeixen en el país.
- Gran quantitat de bitllets de 500 euros dins els país.
- Utilització de paradisos fiscals.
- Rendes no ingressades de més de 70.000 milions d'euros.

Quins agents de l'economia són els que més impostos evadeixen?

Gràfic 1. Frau fiscal a Espanya Any 2011

Font: Realització pròpia a partir de les dades del Sindicat de Tècnics d' Hisenda

En l'anterior gràfic es veu clarament que els agents empresarials (les grans empreses i fortunes) són els que més impostos evadeixen, els que en teoria tenen una major capacitat econòmica. La solució a aquest problema seria una major inspecció per part del govern (Ministeri d' Economia i Hisenda) i l' Agència Tributària. No obstant, s'ha de saber que a Espanya es compta amb menys inspectors per contribuent que la resta dels països de l' OCDE, la qual cosa dificulta el treball per a la reducció d'aquest fenomen que és el frau o delictes fiscal.

Els tipus de frau fiscal més perjudicials per a la societat, segons el Sindicat de Tècnics d' Hisenda (GESTHA), són els següents:

1. Economia Submergida. Activitats empresarials ocultes a Hisenda i Seguretat Social.
2. Que els empresaris no ingressin en Hisenda l' IRPF retingut als treballadors.
3. No fer la declaració de la renda corresponent fer-la.
4. Que les empreses no paguin en la seva integritat l' impost de societats.
5. No ingressar en Hisenda l' IVA cobrat.
6. Que usuaris o compradors no paguin IVA.

Així doncs, una vegada feta la introducció per tal d'entendre la resta del treball i el perquè de les mesures que es duen a terme des del govern, tant estatal com autonòmic, per reduir el delictes fiscal cal esmentar que el següent treball està dividit en dues parts; una part més informativa, en la qual es trobarà definides i enumerades les mesures aplicades per part de l' AEAT i l' ATIB i l'altra més explicativa, on es troba l'evolució de les diferents mesures a través de gràfics i taules, com a elements fonamentals per a ajudar a entendre i a observar de manera més senzilla l'evolució esmentada.

2. OBJECTIUS

Quant als objectius perseguits es van comentant al llarg del treball, no obstant en aquest apartat es detallen amb més profunditat: en primer lloc el que es persegueix es donar a conèixer les mesures que tant l'Agència Tributària Estatal com l' Agència Tributària de les Illes Balears duien a terme, amb la principal finalitat de minimitzar el frau fiscal, mitjançant un estudi realitzat a través de les memòries tributàries que es troben a disposició dels ciutadans a la pàgina web que en l'apartat 3.1.1 s'indica.

El frau fiscal és un fenomen d'una gran magnitud i, com s'ha comentat en l'apartat 1, és difícil de mesurar i quantificar per la qual cosa existeixen dificultats per a determinar-lo i donar una xifra exacta. Així bé, en segon lloc el present treball intenta donar una visió generalitzada i global de com han anat evolucionant les mesures que des de finals del segle XX estan aplicant els organismes oficials. El que es pretén es donar a conèixer com han anat millorant a mesura que han passant els anys i, com han anat arrelant a la consciència dels contribuents.

3. MESURES PREVENTIVES

3.1. AGÈNCIA TRIBUTÀRIA (AEAT)

L'agència tributària pretén, des d'una òptica preventiva, disminuir el frau fiscal existent dins l'àmbit laboral; d'aquí que un dels seus objectius principals sigui fomentar el compliment voluntari de les obligacions fiscals. Per això, dins el Pla de Prevenció del Frau Fiscal, la informació i l'assistència als contribuents és el "condicionant d'èxit" per a disminuir la pressió fiscal indirecte, fomentar el compliment voluntari -com s'ha dit anteriorment- i prevenir el frau fiscal.

A més a més, el Pla de Prevenció del Frau Fiscal introdueix una sèrie de mesures preventives per a dissuadir el comportament fraudulent d'alguns contribuents. Seguidament es detallen algunes de les mesures aplicades per part de l'Administració Tributària en el Pla de Prevenció actualitzat l'any 2008:

1. Noves lleres de relació amb els grans contribuents.

En un món globalitzat, en el qual les empreses es mouen en llibertat, es fa necessari l'existència de noves formes de relació. Així doncs, l'Agència tributària posa en funcionament un nou tipus de relació cooperativa amb un nombre reduït de grans empreses seleccionades en funció de la seva dimensió, complexitat de les operacions i, del seu perfil de col·laboració amb l'administració.

Les actuacions dutes a terme per part de l'administració dins aquesta mesura són:

- a. Creació d'un fòrum de discussió amb les grans empreses.
- b. Des de l'experiència del fòrum, s'estudiarà la possible implantació d'un marc especial a través del qual l'Administració proporcionaria un criteri sobre les conseqüències fiscals de les operacions dutes a terme per les grans empreses a canvi d'una total transparència en la realització d'aquestes.

2. Nou marc de relació amb els intermediaris fiscals.

Els intermediaris fiscals són definits per l'agència tributària com: *“col·laboradors qualificats de l'Agència Tributària en la gestió dels tributs, ja que els correspon facilitar als contribuents el coneixement i comprensió de les seves obligacions fiscals i ajudar-los a complir-les”*.

Mesures per a incrementar la relació amb els intermediaris fiscals:

- a. Reforçar la col·laboració mitjançant l'ampliació d'eines per a facilitar i agilitzar la seva feina d'intermediaris i, especialment a través de l'habilitació del Registre d'Apoderaments per a la realització de tràmits per Internet.
- b. Realització de fòrums de diàlegs amb els professionals per a promoure el compromís social d'aquests i contribuir a evitar les conductes fraudulentas.

3. Reforç de la consciència fiscal.

La consciència fiscal, en el Pla de Prevenció, es defineix com el reconeixement individual i col·lectiu del deure cívic essencial pel sosteniment de les despeses públiques, d'acord amb els principis de solidaritat, justícia, igualtat i generalitat.

Per a reforçar la consciència fiscal dels ciutadans es posen de manifest, en el anomenat Pla de Prevenció, les següents actuacions:

a. Actuacions dirigides als col·lectius de ciutadans:

- Emprenedors, Petites i Mitjanes Empreses (PIMES) i professionals.
- Universitaris: Presència de l' Administració Tributària a la universitat per a conscienciar als futurs professionals.
- Escolars.

- Immigrants.
- No residents.
- Portal d' Internet.

b. Programa de comunicació dirigida a la lluita contra el frau fiscal.

Les mesures descrites anteriorment tenen com a objectiu principal la disminució del frau fiscal en l'economia. Tot i això, l'Administració Tributària posa a disposició dels ciutadans l'anomenada "Carta de Serveis de l'Agència Tributària" en la qual apareix un llistat de serveis prestats per ella mateixa als ciutadans i, d'aquesta manera, intenta minimitzar els costos indirectes que suposa el compliment de l'obligació tributària.

3.1.1 CARTA DE SERVEIS DE L'AGÈNCIA TRIBUTÀRIA

La Carta de Serveis té com a propòsit principal informar als contribuents dels serveis que presta l'Administració Tributària, així com també, la recerca de la participació i implicació d'aquests per tal de millorar contínuament en el compliment de les tasques.

En primer lloc es troben els serveis d'informació, a través dels quals, l'Administració Tributària posa a disposició dels ciutadans:

- Informació, assistència i orientació general.
  - Informació tributària.
- 2.a. Informació a través d' Internet. (www.agenciatributaria.es)
  - 2.b. Informació via telefònica. (901 33 55 33)
  - 2.c. Informació escrita.
  - 2.d. Informació personal.
- Informació estadística a la pàgina web dels tributs principals (IRPF, IVA, Societats).

- Informació sobre l'estat de tramitació de recursos i reclamacions.
- Guies i manuals pràctics de l' IRPF, Impost sobre Societats i IVA.
- Cartes i fullets informatius.
- Informació especialitzada per a grans empreses.
- Entre d'altres.

En segon lloc posa a disposició dels ciutadans una sèrie de serveis d'ajuda per al compliment d'obligacions tributàries, entre els quals cal mencionar els següents:

- Campanya de devolució ràpida de l' IRPF.
- Servei d'enviament d'esborrany de declaració de l' IRPF.
- Servei de confecció de declaracions d' IRPF.
- Servei de confecció de determinades declaracions-liquidacions.
- Programes informàtics d'ajuda per a la confecció de declaracions (Exemple clar n'és el programa "PADRE" per a la realització de la declaració de l' IRPF).
- Models de declaració.

Per a finalitzar amb la "Carta de Serveis", l' Administració Tributària també contempla altres serveis com els següents: la presentació telemàtica de declaracions per Internet, facilitats per al pagament de deute, expedició de certificats tributaris, despatx duaner de mercaderies, etcètera.

3.2 AGÈNCIA TRIBUTÀRIA DE LES ILLES BALEARS (ATIB)

L'Agència Tributària de les Illes Balears (d'ara endavant ATIB) començà les seves tasques l'1 de gener de 2009 per donar compliment a les actuacions previstes de l'Estatut d'Autonomia de les Illes Balears.

El que pretén l' ATIB, és establir un criteri de gestió en matèria tributària basat en els principis d'objectivitat, eficàcia, eficiència i transparència. A més, basa la seva atenció al servei a la ciutadania, a la implantació i adaptació de les noves

tecnologies dins el món tributari, a la lluita contra el frau fiscal i a fomentar la col·laboració amb altres administracions públiques.

L' ATIB funciona com una entitat amb personalitat jurídica pròpia, amb autonomia funcional, financera i de gestió i, amb una organització flexible, àgil i de qualitat a través de la qual es pugui donar resposta, clara i precisa, a les necessitats dels ciutadans per tal d'estimular-los en el compliment de les obligacions fiscals.

3.2.1 INFORMACIÓ I ASSISTÈNCIA AL CONTRIBUENT

L' ATIB disposa d'una pàgina web pròpia www.atib.es, a través de la qual, ofereix una sèrie de serveis als ciutadans amb la finalitat d'informar-los i assistir-los en cas de dubte; d'aquesta manera es pretén disminuir al màxim les conductes fraudulentament d'alguns ciutadans.

A continuació s'esmenten alguns dels serveis d'assistència als contribuents que l' ATIB posa a disposició dels ciutadans:

L' ATIB disposa d'**oficines de recaptació** repartides a diferents municipis de les Illes Balears, (per posar exemples es troben oficines de recaptació al municipi de Santa Margalida, Alcúdia, Muro, Inca, Manacor, Palma, etcètera.) mitjançant les quals l'Agència dur a terme la recaptació de determinats tributs i ingressos públics locals. També, posa a disposició dels ciutadans la possibilitat de **descarregar-se impresos i formularis** tant a nivell local com autonòmic per a la realització de tràmits davant l'agència tributària, entre els quals cal esmentar els següents com a tributs locals: *sol·licitud general a l'Agència Tributària de les Illes Balears, sol·licitud de certificat de pagament, sol·licitud de canvi domicili a l'efecte de notificacions i comunicacions en matèria de recaptació de tributs locals, model d'interposició de recurs de reposició, model d'interposició de reclamació econòmic-administrativa*, entre d'altres, els quals es poden trobar a la pàgina web anteriorment esmentada (tant tributs locals com autonòmics). Altres serveis

d'assistència al contribuïent que podem esmentar són la informació proporcionada als ciutadans quant a l'**embargament de comptes bancaris, còpia del justificant de pagament**, el **servei de missatgeria** que permet estar informat per missatge i/o mail de determinades actuacions en matèria de recaptació de tributs locals (com són, l' impost sobre béns immobles, l' impost sobre vehicles de tracció mecànica, l' impost sobre activitats econòmiques, les taxes locals).

Per altra banda, uns dels serveis més “innovadors”, per dir-ho d'alguna manera, oferts per l' ATIB és la possibilitat de pagament telemàtic de tributs i altres recursos locals a través de la pàgina web; en ella es troben els passos a seguir per a la realització del pagament telemàtic de diversos tributs com deutes locals amb document d'ingrés i multes de trànsit. Així com també, els ciutadans tenen la possibilitat de pagar telemàticament tributs autonòmics com n'és el cas de l' impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, etc.

Sense oblidar-se del llistat de gestions telemàtiques que l' ATIB posa en mans dels ciutadans, entre les quals es citen: *Domiciliació de pagament de tributs locals de cobrament periòdic per rebut, gestió telemàtica de l' impost sobre vehicles de tracció mecànica, autoliquidació de l' impost sobre construccions, instal·lacions i obres, etc.*

4. EVOLUCIÓ DE LES MESURES DE PREVENCIÓ

En aquest apartat s'estudiarà l'evolució d'algunes de les mesures preventives adoptades per l'Administració Tributària per minimitzar les conductes fraudulentess, amb l'objectiu principal d'observar com han anat variant les dades a mesura que han passat els anys i, la informació i l'assistència als ciutadans s'ha anat adaptant a les necessitats d'aquests.

Per una banda s'estudiarà l'evolució de mesures preventives dutes a terme per l'Agència Estatal d'Administració Tributària (AEAT). Un clar exemple n'és el programa d'ajuda per a la realització de la declaració de l' IRPF, l' anomenat programa “PADRE”.

Per altra banda, quant a les mesures dutes a terme per l' ATIB, només es comentarà i s'informarà del programa d'ajuda sobre l' Impost de Successions i Donacions a causa de la falta de dades per a estudiar la seva evolució. Només per tenir constància de la seva existència.

Les mesures es divideixen, per una banda en la informació tributària i per altra banda en els serveis d'assistència als ciutadans. En primer lloc s'analitzaran les mesures d'informació tributària i, posteriorment les dels serveis a la societat.

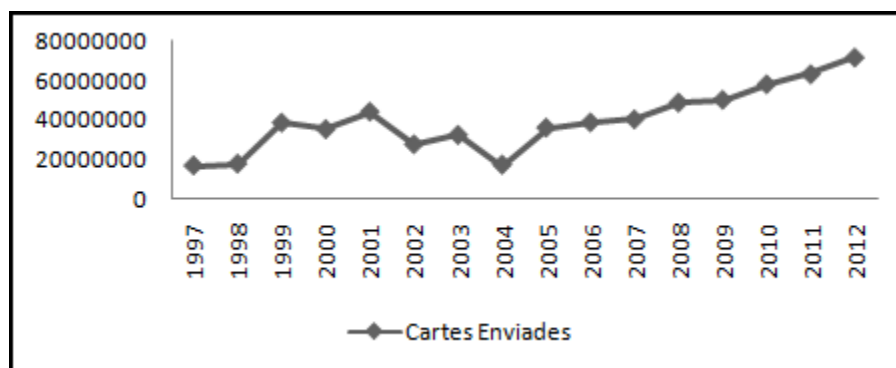
A continuació, es presenten un seguit de gràfics en els quals s'hi pot observar l'evolució de les mesures aplicades per part de l'agència tributària. Com a suport a aquests gràfics també s'hi presenten un conjunt de taules amb els valors i la variació que han tingut les mesures estudiades al llarg dels anys. Des d'un primer moment s'intentarà veure quin ha estat el seu paper a la vida dels ciutadans, com s'han anat adaptant a les seves necessitats i, com ha anat millorant la informació i l'assistència als contribuents a mesura que han passat els anys.

4.1 CARTES INFORMATIVES ENVIADES

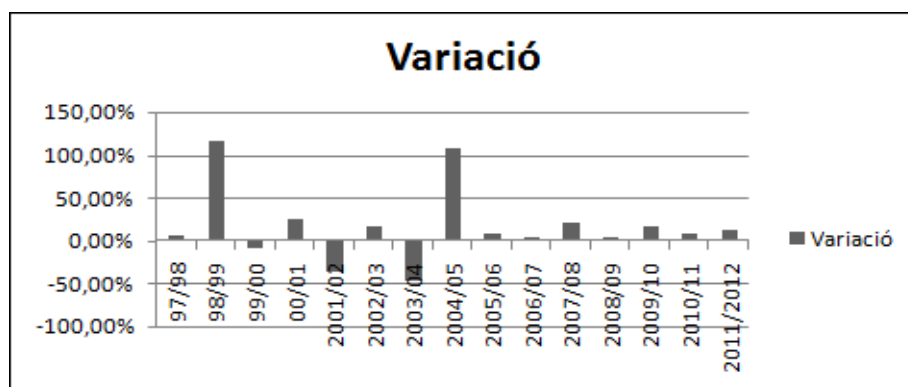
Són enviades massivament per l' AEAT però amb caràcter personal, és a dir, són cartes personalitzades i, s'envien en tres períodes: a principi d'any a tots els empresaris i professionals juntament amb el calendari del contribuent. Abans de la campanya de renta i durant la pròpia campanya de renta, les anomenades "cartes-recordatori".

Abans de començar amb l'anàlisi es fa un incís definint el concepte de "calendari del contribuent": és el quadre indicatiu dels terminis en que el contribuent ha de complir amb les diferents obligacions fiscals.

Gràfic 2. Evolució de les Cartes Enviades des de l' AEAT

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

Any	Cartes Enviades	Variació
1997	17024138	
1998	17927273	5,31%
1999	38842030	116,66%
2000	35544592	-8,49%
2001	44441588	25,03%
2002	27829503	-37,38%
2003	32616773	17,20%
2004	17434177	-46,55%
2005	36270697	108,04%
2006	38970226	7,44%
2007	40541810	4,03%
2008	49077114	21,05%
2009	50467442	2,83%
2010	58427479	15,77%
2011	63543074	8,76%
2012	72000000	13,31%

Com s'observa en el gràfic evolutiu, es pot afirmar que s'ha anat consolidant l'enviament de cartes informatives als contribuents al llarg dels anys. Si s'estudien les dades representatives de la taula (s'agafa com a any de referència el 1997²), es pot apreciar que l'any 2001 hi ha un augment del 25% respecte a l'any anterior, aquest fet es degut fonamentalment per l'entrada en vigor de l'Euro, la qual cosa suposà l'enviament massiu de cartes informatives per intentar que l'entrada de la nova moneda no tingués efectes distorsionats quant al compliment de les obligacions per part dels contribuents. A més a més, es veu un clar augment de l'any 1998 al 1999, com es pot apreciar al gràfic on estan representades les variacions, això es pot explicar pel fet que s'enviaren cartes informatives que al 1998 no s'enviaren. En la taula no s'ha especificat la temàtica de les cartes, és a dir, les dades fan referència a la totalitat de les cartes. No s'ha especificat quin tant per cent correspon al calendari del contribuent, ni al fons d'inversió... etc.

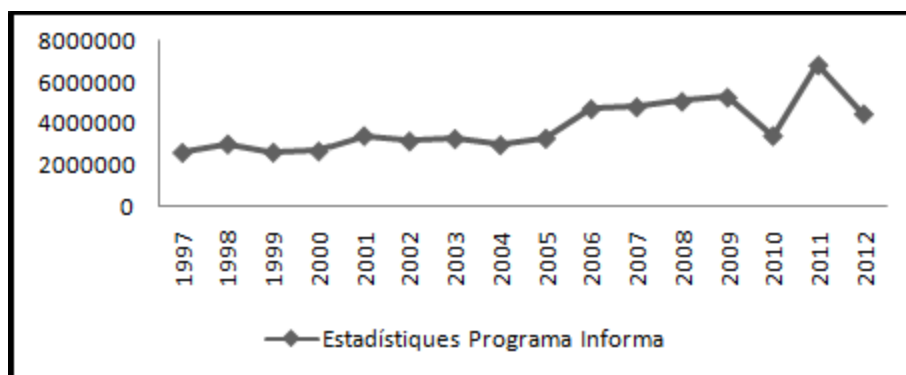
La gran variació entre l'any 1998 i l'any 1999 es explicada pel fet que s'enviaren les anomenades cartes "Euro/efecte 2000" on s'explicaven els canvis que suposaria l'entrada de la nova moneda, a més a més, s'enviaren cartes per a informar del "nou IRPF" que l'any 1999 entrà en vigor (REAL DECRET 214/1999), entre d'altres.

4.2 ACCESSOS AL PROGRAMA INFORMA

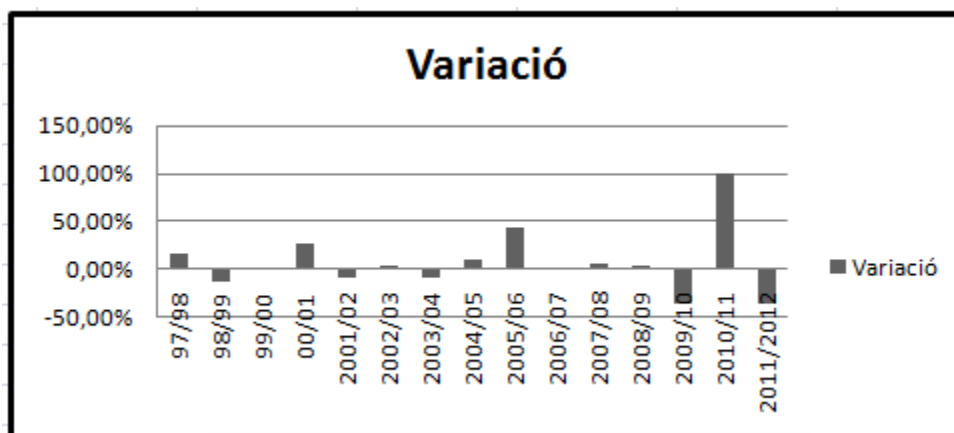
Consisteix en una base de dades informàtiques de preguntes i respostes tributàries, a la qual hi poden accedir tots els usuaris de la base de dades nacional. L'objectiu del qual és ajudar al personal de serveis d'informació i proporcionar als contribuents una informació tributària de qualitat.

El Programa Informa es divideix en accessos consultori, preguntes introduïdes, preguntes plantejades, preguntes contestades i preguntes pendents. En el present estudi es detindrà a estudiar l'evolució als accessos al consultori.

Gràfic 3. Evolució dels accessos al Programa Informa

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

Any	Accessos	Variació
1997	2615930	
1998	3027517	15,73%
1999	2630592	-13,11%
2000	2686268	2,12%
2001	3427131	27,58%
2002	3169421	-7,52%
2003	3285071	3,65%
2004	2984408	-9,15%
2005	3301613	10,63%
2006	4727070	43,17%
2007	4818902	1,94%
2008	5087171	5,57%
2009	5282877	3,85%
2010	3429829	-35,08%
2011	6834686	99,27%
2012	4484883	-34,38%

En l'anterior gràfic es presenten les dades dels accessos al consultori.

Es pot observar que l'evolució dels accessos al programa informa ha augmentat de manera molt gradual al llarg dels anys, hi ha un creixement lent i gradual i en molts de casos, encara que no molt excessiva, es veu una disminució en els accessos. No obstant, com mostra la taula i els gràfics anteriors, l'any 2011 fou l'any que més accessos hi va haver al programa informa i, segons les dades, l'utilitzaren 6.834.686 persones, un 99% més que l'any anterior. Aquest punt d'inflexió va ser com a conseqüència de les grans novetats que hi va haver per a els PIMES. En l'any 2011 s'aplicaren nous límits de vendes per al règim general d'empreses de reduïda dimensió i la generalització de la llibertat d'amortització d'actius fixos nous fins el 2015.

A manera d'exemple s'esmenta:

RD 1788/2010 entrat en vigor 01/01/2011 (Es modificaren les determinacions del tipus de retenció --> Modificacions d' IRPF)

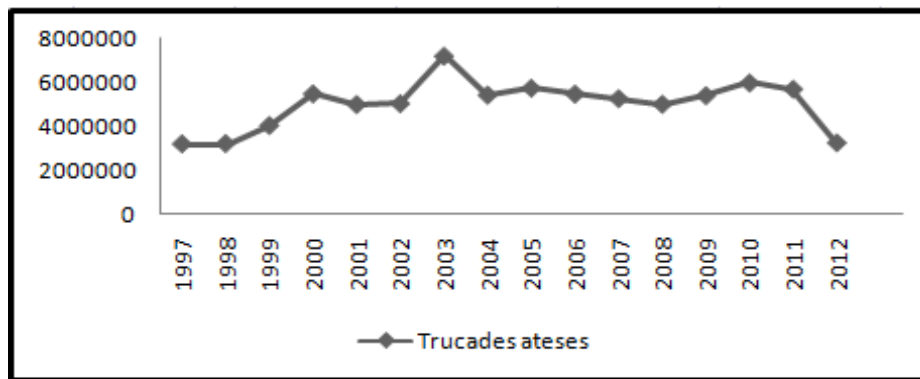
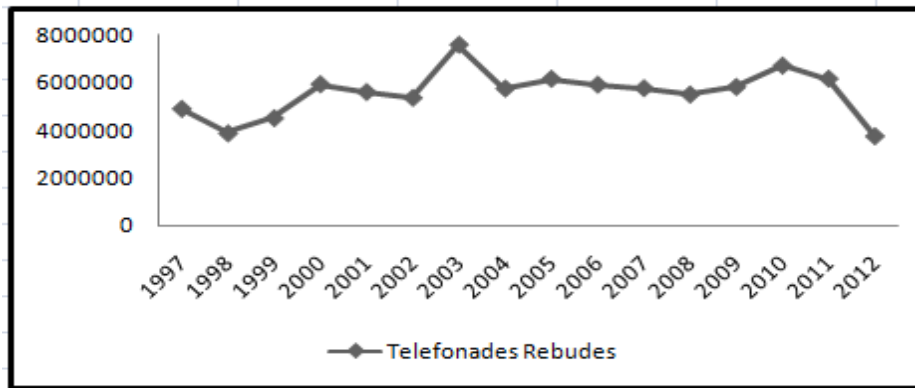
RD- Llei 13/2013 de 3 de desembre amb efectes des de 01/01/2011 (Ampliació de la llibertat d'amortització per a totes les empreses fins el 2015 i s'eliminà el requisit de manteniment de treball --> Modificacions IS)

4.3 LES TRUCADES DE TELÈFON D'INFORMACIÓ

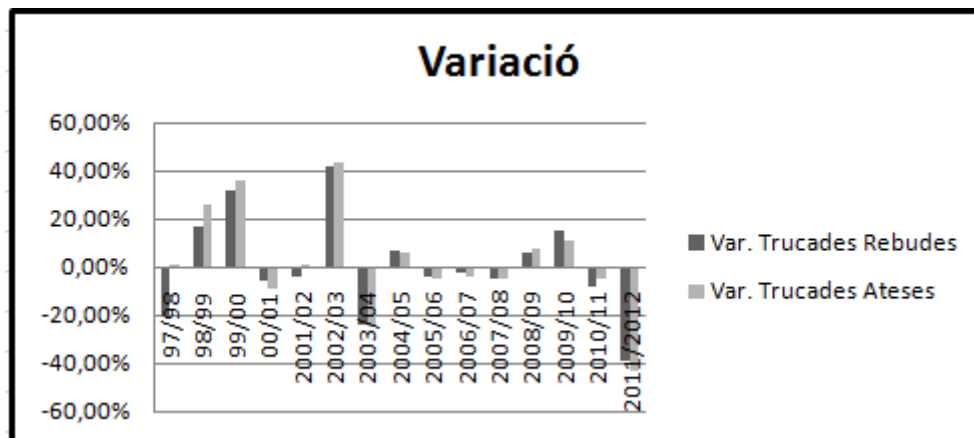
Es tracta d'un servei d'informació als contribuents per a atendre millor la demanda d'informació personalitzada.

El següent gràfic presenta les telefonades rebudes i les telefonades ateses per part de l'Agència Tributària.

Gràfic 4. Evolució de les trucades al telèfon d'informació

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

Any	Rebudes	Ateses	Var. Trucades Rebudes	Var. Trucades Ateses
1997	4913256	3197197		
1998	3886185	3211253	-20,90%	0,44%
1999	4522151	4040539	16,36%	25,82%
2000	5943121	5488700	31,42%	35,84%
2001	5618379	5003317	-5,46%	-8,84%
2002	5373559	5039327	-4,36%	0,72%
2003	7597148	7217250	41,38%	43,22%
2004	5763755	5433189	-24,13%	-24,72%
2005	6169434	5750511	7,04%	5,84%
2006	5924042	5476178	-3,98%	-4,77%
2007	5778127	5270618	-2,46%	-3,75%
2008	5512585	5013807	-4,60%	-4,87%
2009	5829461	5405365	5,75%	7,81%
2010	6724365	5990347	15,35%	10,82%
2011	6176356	5701643	-8,15%	-4,82%
2012	3765290	3243355	-39,04%	-43,12%

El primer gràfic representa les telefonades rebudes al servei d'informació telefònic (901 33 55 33) centralitzat en un únic nombre de telèfon per a tot el territori espanyol, com bé ens informa l'Agència Tributària en les memòries.

Es pot apreciar una consolidació ràpida del servei d'informació a través de les trucades de telèfon. S'observa, a més, com hi ha un augment progressiu i gradual al llarg dels anys. A manera d'exemple, de l'any 1999 a l'any 2000, entrada al nou segle, es veu un augment del 36% en les trucades ateses. Ara bé, el que crida l'atenció són les dades de l'any 2003; si es torna al gràfic i a la taula es podrà comprovar com és el valor més elevat que es té de l'estudi. Aquest fet és conseqüència, segons el que informa l' AEAT en la memòria de l'any 2003 "Serveis d'assistència als ciutadans", de l'entrada en vigor, a partir de l'1 de gener de 2003, de la deducció en quota en l' IRPF per a mares treballadores, que treballen fora de casa amb fills menors de tres anys, amb la possibilitat de cobraments anticipats mensuals.

Pel que fa a l'any 2012, es veu una gran disminució tant a les telefonades rebudes com a les ateses, degut fonamentalment perquè en aquest any es va deixar

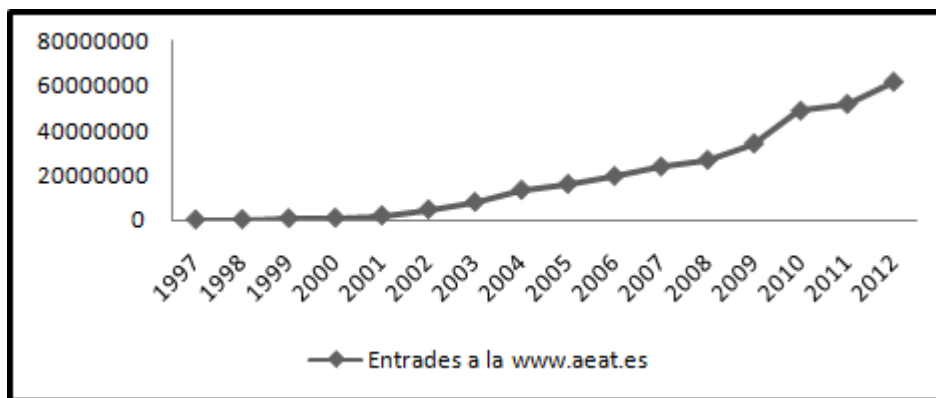
d'atendre, a través de telèfon, les sol·licituds de esborrany o dades fiscals per a la declaració de l' IRPF.

Aquest estudi és molt generalitzador, el que es vol dir amb això és que si es fes un estudi més específic, per a cada mes de l'any, es veuria clarament com el servei de trucades es potencia durant la campanya de la declaració de l' impost sobre la Renta de les Persones Físiques (IRPF).

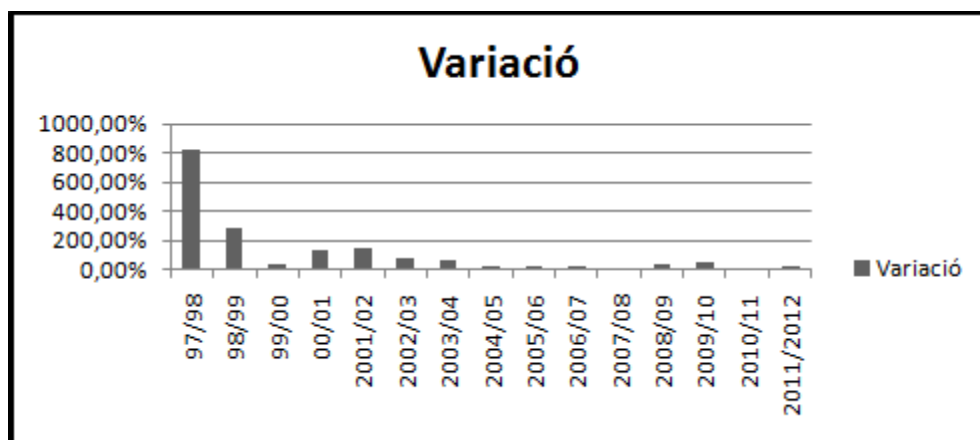
4.4 ENTRADES A LA PÀGINA WEB D'INTERNET (WWW.AEAT.ES)

Per a finalitzar amb la secció d'informació tributària, a continuació es presenta el gràfic amb l'evolució de les entrades que es fan a la pàgina web que disposa l'agència tributària des del mes de maig de 1996, amb l'objectiu principal d'informar i ajudar als ciutadans quant a la confecció de models per a la seva posterior presentació.

Gràfic 5. Evolució de les entrades a la pàgina web d' Internet

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

Any	Entrades a internet	Variació
1997	163048	
1998	1497222	818,27%
1999	5777514	285,88%
2000	8108944	40,35%
2001	18322044	125,95%
2002	45408011	147,83%
2003	78488451	72,85%
2004	132248408	68,49%
2005	158707029	20,01%
2006	193876355	22,16%
2007	235932000	21,69%
2008	265827451	12,67%
2009	338909354	27,49%
2010	484916747	43,08%
2011	514795269	6,16%
2012	613453339	19,16%

Així doncs, es contempla una evolució progressiva de les entrades a la pàgina web al llarg dels anys, degut a la consolidació d' Internet com una eina bàsica per a la vida.

Es pot apreciar com la variació entre els anys no és significativa; no obstant, si que cal esmentar el gran augment del 818% que hi va haver entre l'any 1997 i 1998. La diferència abismal va ser com a conseqüència de l'adopció, per part de la societat, del Internet com a eina fonamental per al seu dia a dia. Considerant que

en aquells temps es veien poques llars amb ordinadors particulars i, a sobre amb Internet.

4.5 PROGRAMES INFORMÀTICS D'AJUDA

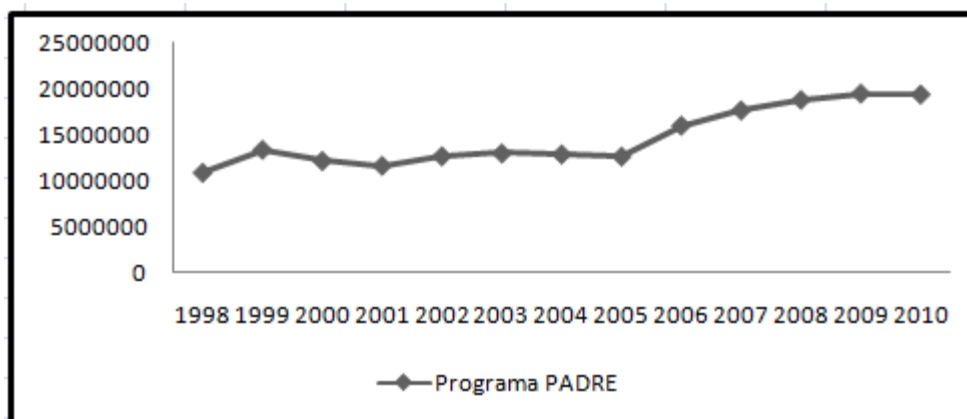
En aquest punt es comença a estudiar l'evolució dels serveis d'assistència tributària. Un clar exemple en són els programes d'ajuda per a ajudar als ciutadans i, es troba a, l' abans esmentada, pàgina web de l'Agència Tributària.

El més conegut, és el programa d'ajuda de la declaració de renda (el programa "PADRE"), la seva finalitat és ajudar gratuïtament als contribuents a realitzar les seves declaracions per aquest impost. Està a disposició dels ciutadans a través de les pròpies oficines de l'Agència Tributària, a través del telèfon, en entitats col·laboradors i en forma de disquet CD-Rom i mòdul d'impressió.

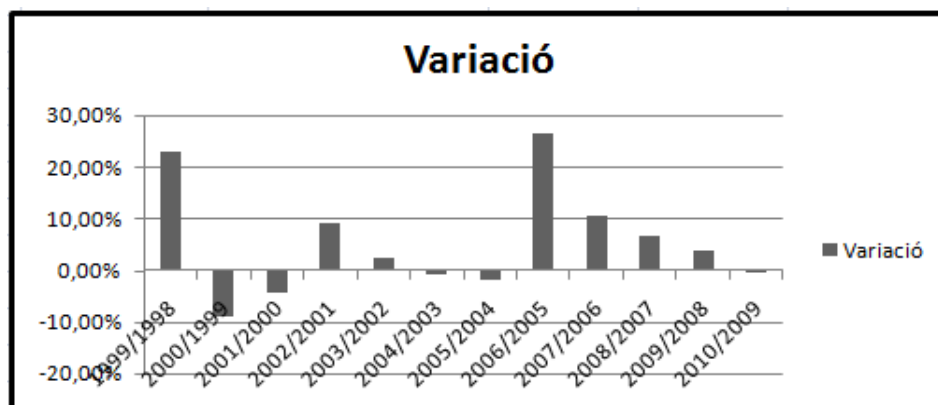
En el següent gràfic es presenten les dades de les declaracions realitzades mitjançant el programa d'ajuda, prenent com a any de referència el 1998. S'han obtingut dades fins la renda de l'any 2010.

Cal esmentar que la segona columna de la taula que es troba a continuació, és a manera explicativa, per a recordar que les declaracions de la renda es fan a l'any següent, dins un període determinat.

Gràfic 6. Evolució de l'ús del programa "PADRE"

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

Renta	Any Confeccion	Valor	Variació
1998	1999	10876138	
1999	2000	13377280	23,00%
2000	2001	12157207	-9,12%
2001	2002	11635910	-4,29%
2002	2003	12677401	8,95%
2003	2004	12989082	2,46%
2004	2005	12871600	-0,90%
2005	2006	12647463	-1,74%
2006	2007	15992136	26,45%
2007	2008	17649336	10,36%
2008	2009	18783953	6,43%
2009	2010	19467138	3,64%
2010	2011	19366138	-0,52%

En el gràfic es veu una evolució constant, quant a les declaracions confeccionades a través d'aquest programa. ¹

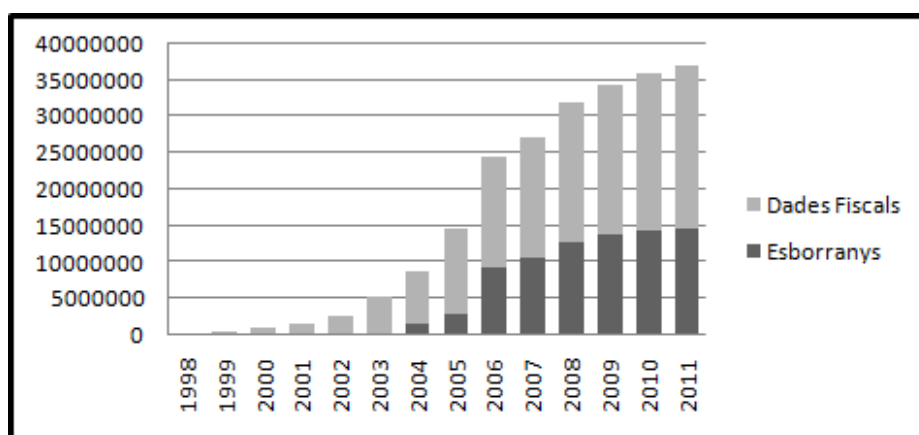
L'any 2000 s'observa una disminució del 9%. Aquesta disminució és deguda per l'entrada en vigor del nou Impost sobre la Renta de les Persones Físiques (esmentat al punt 2.1 Cartes Informatives Enviades). No obstant, es veu un augment progressiu al llarg dels anys, sobretot durant els últims anys.

¹ Les dades presents són del total de declaracions ordinàries, simplificades i abreujades. S'inclouen tots els programes d'ajuda i l'esborrany.

4.6 SERVEI D'ENVIAMENT DE DADES FISCALS I DE L'ESBORRANY DE DECLARACIÓ

Per a facilitar als contribuents que puguin complir amb les seves obligacions per l'impost sobre la Renta de les Persones Físiques (IRPF), l'Agència Tributària confecciona un esborrany de declaració o envia les dades fiscals als ciutadans que així ho sol·licitin.

Gràfic 7. Evolució del servei d'enviament de Dades Fiscals i de l'Esborrany de Declaració

Font: Realització pròpia a partir de les dades de l' AEAT

	Esborrans	Dades Fiscals
1998		335946
1999		640900
2000		1133230
2001		1603758
2002		2601416
2003		5422459
2004	1536801	7368571
2005	2873462	11799013
2006	9347333	15081085
2007	10553831	16625218
2008	12740280	19254654
2009	13874096	20652648
2010	14455615	21588319
2011	14747240	22296018

L'anterior gràfic és un recull conjunt de les dades fiscals i de l'esborrany de la declaració, ja que ambdós tenen la mateixa finalitat, ajudar al contribuïent a presentar la seva declaració de manera correcta.

El funcionament de l'esborrany consisteix en tramitar la sol·licitud per part del ciutadà a l'Agència Tributària. Una vegada tramitada, aquesta confecciona l'esborrany, el qual és enviat al domicili fiscal del contribuïent, juntament amb les dades econòmiques utilitzades en la seva elaboració. Quan el contribuïent rep l'esborrany haurà de comprovar les dades consignades i si són correctes haurà de confirmar-les a través de missatge, telefonada telefònica o Internet. L'any 2003 amb l'intenció de facilitar el compliment de les obligacions tributàries l'Agència posà en marxa una prova pilot de l'esborrany de declaració que consistia en remetre a un col·lectiu de contribuïents amb un determinat perfil una "carta-invítació" per a participar en la prova. Els contribuïents que reberen aquesta invitació i volien rebre l'esborrany només havien de comunicar el nombre de referència de la carta, el seu NIF i un import referent a la renda de 2001, per això només hi ha dades a partir del 2004.

Quant a l'enviament de les dades fiscals es fa a través de peticions d'interessats, mitjançant unitats automatitzades de reconeixement de veu o per Internet, encara que també existeix la possibilitat de petició directa en les oficines de l'AEAT, la qual les envia al domicili fiscal de l'interessat. (Es posà en marxa al 1998)

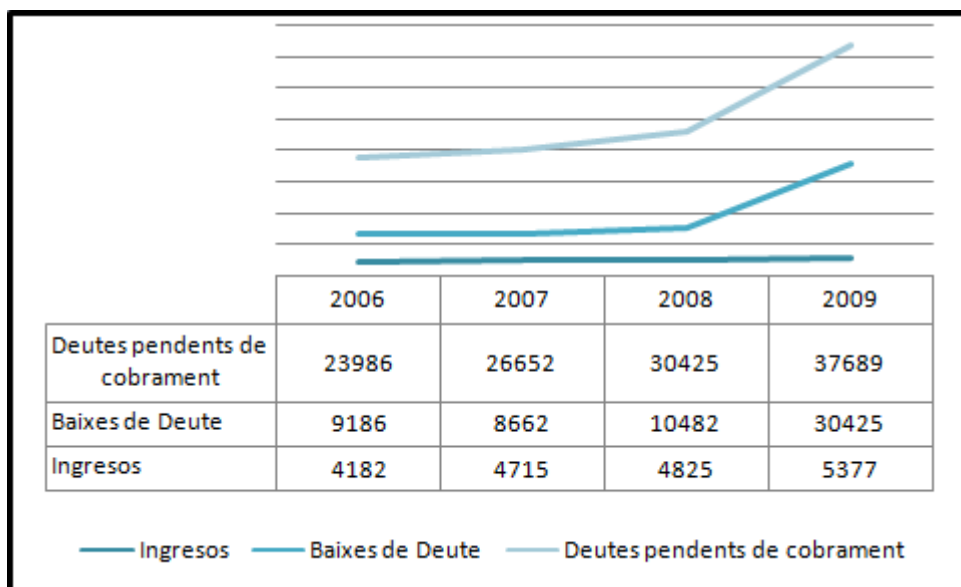
Tant l'esborrany com les dades fiscals són una gran ajuda per als ciutadans, els permet confeccionar de manera més senzilla la declaració per a l'Impost de les Persones Físiques.

Fent referència al gràfic es veu una clara consolidació dels dos serveis al llarg dels anys i un significatiu augment de la demanda d'aquests.

Per a acabar amb el punt de l'evolució de mesures de l'AEAT, a continuació es presenta un gràfic en el que es mostra quins resultats (en milions d'€) s'han obtingut des de l'any 2006 amb l'aplicació de les actuacions de prevenció i control.

Més detalladament es mostra un resum dels resultats de gestió de l' Agència Tributària contra el frau fiscal entre els anys 2006 i 2009 (s'inclouen dos anys de creixement econòmic i dos anys de crisi). El que es pretén és donar a conèixer si els objectius, de totes les mesures anteriorment descrites, analitzades i estudiades, s'han aconseguit.

Gràfic 8. Resultats de les actuacions de prevenció i control

Font: Realització pròpia a partir de les dades de la GESTHA

S'analitza per una banda els ingressos directes de la lluita contra el frau, les baixes de deutes que han estat anul·lades o simplement són considerades irrecuperables i, els deutes que queden pendents de cobrament. Les tres partides han augmentat aquests anys, així bé, els ingressos ho han fet molt paulatinament i en menor mesura que les altres dues partides.

La causa d'aquests resultats, segons la GESTHA (Sindicat de Tècnics d' Hisenda) és la baixa qualitat de les liquidacions practicades i l'alta litigiositat que generen, la qual cosa suposa una baixa eficiència en la gestió del frau fiscal per part de l' AEAT.

4.7 IMPOST SOBRE SUCCESSIONS I DONACIONS

L' Impost sobre Successions i Donacions és un impost que des d'un principi pertanyia a l'Estat i, fou cedit a la comunitat autònoma. Aquest impost grava els increments de patrimoni a títol gratuït (herència, llegat, donació i assegurances de vida no subjectes a IRPF) de les persones físiques i la gestió de les quals i recaptació correspon al Govern de les Illes Balears, quan el causant de les transmissions “mortis causa” va tenir la seva residència habitual en aquest territori, quan els béns immobles donats radiquin en territori de les Balears o quan el donatari tingui la seva residència habitual en aquesta comunitat autònoma.

L' Impost sobre Successions i Donacions comprèn les següents figures impositives:

1. Successions
2. Donacions

5. CONCLUSIONS

Espanya és un dels països amb més evasió fiscal i, això és degut possiblement per l'aplicació d'un dels tipus de gravamen més alts d' Europa pel que fa a l' IRPF, la qual cosa estimula i incentiva l'evasió dels diners. A més, el que s'ha pogut observar amb les dades obtingudes a través de la pàgina de l' AEAT i, a través de tota la informació que circula sobre aquest tema, és que els agents que més sofreixen les mesures aplicades des del govern per a la reducció de les conseqüències d'aquest problema són els petits i mitjans empresaris i les famílies. Són els contribuents amb més dificultats per sobreviure en una societat competitiva i globalitzada. Els privilegis de les rendes no salarials i de les grans empreses, les quals evadeixen impostos gràcies al gran buit legal existent a l'actual sistema fiscal, el frau i l'economia submergida augmenten limitant la capacitat recaptatòria d'Hisenda.²

---

² En l'annex I s'adjunten dos gràfics que fan referència a l' esmentada economia submergida.

En l'actual sistema fiscal existeixen tres problemes bàsics, primer una falta de capacitat recaptatòria, segon una injustícia social ja que contribuents iguals paguen impostos molt diferents (l'anomenada inequitat horitzontal) i com a darrer problema una falta de progressivitat efectiva. La solució? la solució segons professionals fiscals seria invertir més recursos per a la gestió eficient del frau fiscal incorporant nous programes per a la seva detecció ràpida i eficaç. Ignaci Zubirit, catedràtic d'Hisenda de la Universitat del País Basc proposa diverses solucions com la següent: "Mantenir una societat igualitària en el fiscal que accepta qualsevol possible cost d'eficiència com el preu per no viure en una societat dual i injusta. Al final, si perquè els rics es quedin cal deixar-los que no paguin, potser calgui deixar-los que es vagin." (*Alternativas Económicas. Març 2014*)

Així bé, per a finalitzar cal esmentar un dels temes que ha anat agafant rellevància els últims anys i que afecta directament la recaptació dels impostos per part d'Hisenda, els anomenats paradisos fiscals. Són territoris de baixa o nul·la tributació que, mitjançant normes específiques internes, fa que no hi hagi registres, formalitats i controls. No obstant, la OCDE ha reduït la llista d'aquests.³

6. COMENTARIS

El treball que es presenta, per dir-ho d'alguna manera, és un projecte final que fa evident la finalització del Grau en Administració i Direcció d'Empreses que jo, Maria Antònia Cifre Calafat, estic cursant des de l'any 2010.

Durant quatre anys he estat conscient de la responsabilitat i de l'esforç que em suposava realitzar aquest grau i del meu gran interès en totes les matèries cursades al llarg dels anys. No obstant, sempre he sentit gran admiració per totes aquelles persones que es dedicaven a temes de fiscalitat, per això sovint he intentat documentar-me i informar-me respecte a aquests temes. La realització del treball m'ha suposat el coneixement de totes i cadascuna de les mesures que

---

³ En la pàgina de l' AEAT es troba un llistat dels paradisos fiscals.

L'Administració Tributària aplica per tal de minimitzar el frau fiscal existent a Espanya. A més a més, m'ha suposat l'adquisició de nous coneixements fiscals fins aleshores desconeguts i, sobretot entendre la importància que té dins la nostra societat l'existència del frau fiscal.

Acabar el present treball em suposa una gran satisfacció personal i professional; saber que tot va agafant forma i tota feina comença a tenir la seva recompensa em fa sentir-me orgullosa i oblidar tots els desesperos que al llarg d'aquests quatre anys m'han fet dubtar (sense mai perdre la il·lusió). La millor part de tot això és quan saps cert que el camí que vas elegir va ser el correcte i adonar-te que tot el que has aconseguit no hagués estat possible sense les persones que tens al voltant. Per això volia agrair a totes aquelles persones que han estat al meu costat durant aquests quatre anys i no han perdut l'esperança en jo, però sobretot agrair-li a una de les persones més importants per a mi, el qui ha estat, és i serà el meu referent, el meu pare. D' ell he après tot el que sé i més, m'ha ensenyat que tota dedicació i esforç sempre duu a alguna cosa positiva, per haver-me concedit el privilegi de viure una de les millors experiències durant quatre mesos, per dedicar tot el temps del món a les meves germanes i a mi per a fer-nos la vida més fàcil i més dolça. D' ell he heretat la gran estimació i admiració per totes aquelles coses senzilles i humils.

7. REFERÈNCIES

1. Fernández Caínzos, Juan Jesús (2006). Sociologia de la Hisenda Pública. Madrid: Institut d'Estudis Fiscals.
2. Allingham, Michael G. y Sandmo, Agnar (1972). "Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis" Journal of Public Economics.
3. Sindicat de Tècnics d' Hisenda. www.gestha.es
4. Agència Tributària. Memòries i Estadístiques. www.agenciatributaria.es
5. Agència Tributària de les Illes Balears. www.atib.es

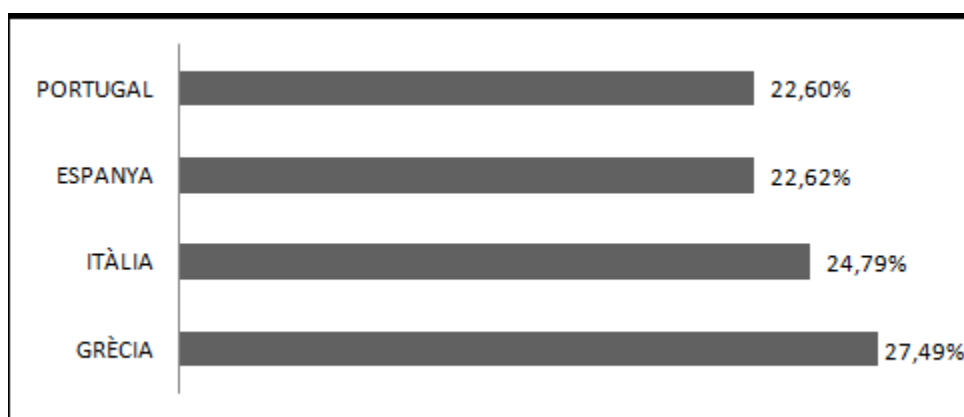
Per a més informació

- a. Sobre normes tributàries de les diferents administracions:
"Panorama Autonómico Fiscal y Floral". www.reaf.es
- b. Sobre economia submergida:
"Implicaciones de la economía sumergida" disponible en <http://circulodeempresarios.org>
- c. Revista *Alternativas Económicas* N 12 Marzo 2014

ANNEX I

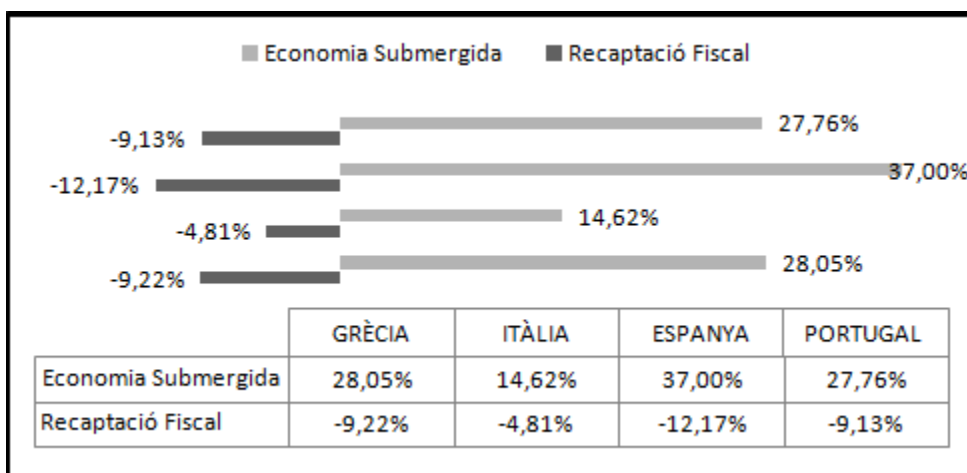
En aquest apartat es presenten dos gràfics en els qual es detallen el tant per cent de l'economia submergida existent a Espanya. El primer referent a l'any 2011 sobre el PIB i, el segon mostra per una part la variació de la recaptació i, per l'altra la variació de l'economia submergida entre 2003 i 2011. Ambdós mostren el valors dels països de la UE més perjudicats per la crisi.

Gràfic 9. El pes de l'economia submergida en el PIB. Any 2011 (en % sobre el Producte Interior Brut)

Font: Tax Gap a Espanya

Gràfic 10. La recaptació fiscal i l'economia submergida des de 2003 a 2011 (Variació en % entre 2003 i 2011)

Font: Tax Gap a Espanya

ANNEX II

Glossari de termes

AEAT: L' Agència Estatal d' Administració Tributària és definida com "Organisme públic de l' Administració espanyola encarregada de la gestió del sistema tributari i duaner estatal, així com dels recursos d'altres administracions i ens públics, nacionals o de la Unió Europea, la gestió del qual se li encomani".

Al-lusió fiscal: Comportament del contribuïent que utilitza una norma tributària que estava pensada amb una finalitat diferent pel legislador, i amb el qual es pretén aconseguir un resultat econòmic prohibit per la llei o contrari a la norma tributària (per exemple, presentar una declaració tributària incorrecta per aconseguir una beca, ajuda o subvenció i després presentar una declaració complementària com si s'estigués rectificat un oblit, compra-ventes fictícies, vendes que encobreixen donacions, préstecs que en realitat són aportacions de capital, però que tributen de forma diferent, etc.). *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Blanqueig de capitals: Activitat il·legal consistent a tractar de convertir en diners legals, els beneficis d'activitats delictives o irregulars, a través de compres, inversions, operacions financeres, que introdueixin tals beneficis en l'economia legalitzada. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Contribuent: Persona, física o jurídica (una persona jurídica és una empresa o similar), que contribueix al sosteniment de les despeses públiques mitjançant les aportacions en diners que lliura a la Hisenda Pública (impostos, principalment) conformement a la seva capacitat econòmica (renda, patrimoni, adquisicions, etcètera) i en la quantia prevista en la llei. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Evasió fiscal: És un comportament anàleg al frau fiscal, és a dir, tècnicament, l'evasió és sinònim de frau, però l'evasió és més àmplia que el frau: inclou tant el frau tributari, com el contraban duaner, o la sortida de divises del país, etc. És a dir: tot comportament il·legal que comporta un dany al Tresor Públic, sigui o no relatiu als impostos. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Frau Fiscal: Tota vulneració d'una norma tributària que suposa l'existència d'una infracció administrativa i que suposa la disminució d'ingressos per a la hisenda pública. Engloba tota conducta il·lícita realitzada a aquest efecte.

Impostos: Quantitat de diners que els ciutadans estan obligats per llei a pagar perquè les administracions públiques (l'Estat, les comunitats autònomes, els municipis) disposin dels recursos suficients amb els quals finançar la satisfacció de les necessitats públiques.

Obligacions tributàries: Constitueixen una sèrie d'accions que, per mandat legal, han de realitzar-se. Per exemple, ho són el pagament d'impostos en el termini i de la forma que determina la llei. També, ho són el subministrament d'informació econòmica que la llei tributària estableix, encara que el resultat d'aquesta obligació no sigui una aportació econòmica. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Programa "PADRE": És un programa informàtic d'ajuda creat per l'Agència Tributària per facilitar la confecció de la declaració de l' Impost sobre la Renda de les Persones Físiques. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Serveis de Gestió Tributària: S'encarreguen dins de l'Agència Tributària d'informar i ajudar a totes les persones (contribuents) perquè puguin complir les seves obligacions fiscals. També s'ocupen, juntament amb els serveis d'Inspecció, de corregir aquelles actuacions puntuals que no s'ajusten al que estableixen les lleis tributàries. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Serveis d'Inspecció Tributària: S'encarreguen dins de l'Agència Tributària de controlar que totes les persones (contribuents) compleixin amb les seves obligacions tributàries, corregint aquelles actuacions que no s'ajusten al que estableixen les lleis i, per tant, investigant, reprimint i sancionant als infractors. *(Definició extreta del glossari de l' AEAT)*

Sindicat de Tècnics d' Hisenda: És "el sindicat més representatiu" del Cos Tècnic d'Hisenda de la AEAT i dels Cossos Tècnics del Ministeri d'Hisenda. Té el caràcter de majoritari. Va ser fundat en 1998 presentant-se per primera vegada a les eleccions sindicals l'any 1999. Neix a l'empara de les diferents Associacions Professionals, amb les quals es complementa i persegueix la millor defensa dels interessos dels seus associats, així com la de tot el personal al servei de l'administració, on desenvolupa la seva labor. Geogràficament abasta totes les CC.AA. que integren l'Estat Español. *(Definició extreta de la pàgina www.gestha.es)*

Tax gap "buit d'impost": És definit com la quantitat d'impost que no és pagat puntualment pels contribuents.